
KULTURA BEZ BARIER

Porcelanowe personifikacje

Porcelana europejska od czasu jej wynalezienia była wykorzystywana jako odpowiedni prezent dyplomatyczny. W 1745 roku na polecenie Augusta III wysłano do Rosji serwis nazywany serwisem świętego Andrzeja. Oprócz naczyń zawierał także porcelanowe figurki do dekoracji stołu – przedstawiające muzy, greckich bogów oraz osoby różnych narodowości i profesji. Delikatne wyroby przypadły do gustu carycy Elżbiecie i wkrótce władczyni złożyła w fabryce kilka zamówień, w tym na personifikacje czterech kontynentów. Od sierpnia 1745 do czerwca 1747 roku nad ich projektem pracował znakomity miśnieński modeler Johann Friedrich Eberlein. Prawdopodobnie wspierali go inni miśnieńscy mistrzowie, tacy jak Johann Joachim Kaendler i Peter Reinicke. Niedługo później powstała także mniejsza wersja grup. Obie wersje cieszyły się popularnością, produkowano je wobec tego także później.

Wygląd personifikacji poszczególnych kontynentów wraz z ich atrybutami i towarzyszącymi im zwierzętami zaczerpnięto w Miśni z wcześniejszych wzorców. Wiele zbieżności można znaleźć w pracach Martina de Vos czy słynnej „Ikonologii” Cesare Ripy.

Europa została przedstawiona jako bogato ubrana kobieta, z koroną, berłem i jabłkiem – symbolami jej dominacji nad innymi kontynentami. To przesłanie wspiera także częściowo przykryty jej szatą globus. Dookoła postaci, na podstawie figurki leżą rozrzucone symbole jej osiągnięć w dziedzinie sztuk, nauk oraz wojskowości: paleta malarska, rylec, rzeźba, książki, tarcza i zbroja. Zwierzęciem z nią związanym jest koń – kojarzony z jej militarnym charakterem.

Ameryka ubrana jest w spódnicę i nakrycie głowy z kolorowych piór. Wizerunek tego kontynentu jako postaci odzianej w pióra pojawił się już w XVI wieku, a przez kolejne dekady był powtarzany i w nieznacznym stopniu modyfikowany. Pierwszymi

---

KULTURA BEZ BARIER

eksplorowanymi przez Europejczyków terenami Ameryki była jej środkowa i południowa część – stąd utrwalenie w jej przedstawieniach jej „tropikalnego” charakteru. Ameryka zasiada na krokodylu (w grafice pojawiały się także wersje z pancernikiem), na jej dłoni siedzi papuga, a w drugiej kobieta trzyma róg obfitości – symbol urodzajności jej ziem.

Azja z jej perłami, jedwabiami i przyprawami była dla Europejczyków prawdziwym symbolem dobrobytu i luksusu. Podczas gdy Afryka i Ameryka są ubrane bardziej skąpo i nie noszą obuwia, Azja tak samo jak Europa odziana jest bogato, a na nogach nosi trzewiki ozdobione drogimi kamieniami. Na głowie ma turban, budzący skojarzenia z islamem, w jednej ręce trzyma berło, a w drugiej kadzielnicę zawieszoną na długim łańcuszku. Azja kojarzyła się z drogimi wonnościami importowanymi z jej terenów. Kobieta siedzi na grzbiecie wielbłąda.

Na wilanowskiej figurce **Afrykę** przedstawiono jako czarnoskórą kobietę siedzącą na lwie. Na jej głowie widnieje głowa słonia, w której przedstawiano ją już od starożytności. W dłoni trzyma pęk kłosów – symbol urodzajności jej ziem.

Figurki czterech kontynentów zostały najprawdopodobniej zakupione przez Aleksandra Potockiego w maju 1838 roku, co poświadczają zachowane dokumenty.